

Prof. dr. Nenad Đurđević
Redovni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Kragujevcu

SADRŽINA UGOVORA O POSETI SPORTSKOJ PRIREDBI

UDK: 347:796/799
DOI: 10.31141/zrpf.2020.57.136.321
Pregledni znanstveni rad
Primljeno: 15. prosinca 2019.

U savremenom sportu prisustvo “gledalaca” je uobičajena pojava na svakoj sportskoj priredbi, odnosno kod svake sportske priredbe može se očekivati prisustvo gledalaca, ili ono stvarno postoji. Gledalac sportske priredbe kupujući ulaznicu kako bi prisustvovao određenoj sportskoj priredbi stupa sa organizatorom u ugovorni odnos, koji se zasniva tzv. ugovorom o poseti sportskoj priredbi. Tim ugovorom se organizator obavezuje da omogući gledaocu da sa određenog numerisanog sedišta ili prostora za stajanje, po vlastitom izboru, unutar sportskog objekta, bezbedno posmatra sportsku priredbu, a gledalac se, s druge strane, obavezuje da kao naknadu plati ugovoreni iznos novca, po pravilu kupovinom ulaznice (karte). Glavna sadržina ugovora o prisustvu sportskoj priredbi je obaveza organizatora da pruži gledaocu uživanje određenog sportskog događaja, na određenom mestu i u određenom trenutku, i obaveza gledaoca da plati određenu novčanu naknadu. Autor u radu razmatra prava i obaveze organizatora i gledaoca sportske priredbe iz ugovora o poseti sportskoj priredbi. U radu je posebna pažnja poklonjena obavezama organizatora da gledaocu garantuje bezbednost tokom održavanja sportske priredbe, imajući u vidu da savremene sportske događaje prate ne samo znatni rizici koji proističu iz same prirode sportske aktivnosti zbog koje se organizuje sporska priredba ali i okupljanja velikog broja ljudi na jednom mestu, već i zbog enormnih rizika kojima su u pojedinim sportovima izloženi gledaoci nasilničkim i huliganskim ponašanjem navijačkih grupa.

Ključne reči: *sport, sportske priredbe, gledaoci, organizator sportske priredbe, ugovor o poseti sportskoj priredbi, bezbednost gledalaca*

Bitna osobina svake sportske aktivnosti jeste postojanje određenog individualnog interesa onih koji je upražnjavaju. Može se, međutim, bez preterivanja reći da sportu nešto nedostaje kada je sveden na samotno upražnjavanje. Sport doseže svoj puni domet tek kad uspe da zainteresuje veći broj ljudi. Sportistima je potrebno prisustvo pažljive i blagonaklone publike. Upravo zbog toga u središtu kompleksnog sistema ugovora koji prate skoro svaku sportsku priredbu stoje ugovori između organizatora i gledalaca.

1. UGOVOR O POSETI SPORTSKOJ PRIREDBI

Ugovor između organizatora i gledaoca sportske priredbe je neimenovani ugovor. U pravnoj literaturi on se uobičajeno naziva „ugovor o poseti sportskoj priredbi“ i nama se čini da je taj naziv odgovarajući.¹ On je deo šireg pojma „ugovor o poseti priredbi“, koji u zavisnosti od oblasti u kojoj se priredba izvodi obuhvata i pojmove: „ugovor o poseti predstavi“, „ugovor o izvođenju“, „ugovor o prikazivanju“ i dr. Smatra se da je naziv „ugovor o poseti priredbi“ odgovarajući termin, imajući u vidu da je budući posetilac poverilac glavne činidbe i da organizator duuguje priredbu, odnosno organizovanje priredbe.²

Ugovorne strane kod ugovora o poseti sportskoj priredbi su organizator sportske prirede i gledalac (posetilac). Pod “organizatorom sportske priredbe” treba razumeti ono fizičko ili pravno lice koje na sopstvenu odgovornost i rizik odlučuje o organizovanju i sprovođenju određene sportske priredbe, njome upravlja i vodi je ili na neki drugi način svojim postupcima stvara bitne pretpostavke za njeno održavanje.³ Kao organizator se, po pravilu, javlja sportska organizacija (klub) ili sportski savez, ali nisu retki ni slučajevi da to bude i neko lice van sporta (npr. časopis, odbor za proslavu praznika, sindikalna organizacija, škola, poznati pojedinac).⁴ Organizator je ono lice koje snosi organizacionu odgovornost u pogledu sportske priredbe, odnosno koje preuzima pripremu, planiranje, sprovođenje i nadziranje sportske priredbe i snosi finansijske i preduzetničke rizike tih aktivnosti.⁵ Da bi se jedno lice smatralo organizatorom nije, međutim, nužno i da poseduje isključivu (autonomnu) vlast odlučivanja da li će se sportska priredba održati ili ne, imajući u vidu da u savremenom sportu krovni sportski savezi (međunarodni ili nacionalni) su ti koji utvrđuju kalendar (plan) takmičenja, a da sami ne učestvuju u neposrednom organizovanju pojedinih sportskih takmičenja (utakmica, turnira i dr.).⁶ Ukoliko prema pravilima nadležnog sportskog saveza jedna od organizacija ima status „domaćina“ sportske priredbe, onda za tu organizaciju važi pretpostavka da je organizator sportske priredbe. Nasuprot organizatora stoji gledalac. Reč je o onom licu koje, na osnovu kupovine karte (ulaznice), svesno i fizički prisustvuje sportskoj priredbi u cilju gledanja sportskog dešavanja.⁷ Utoliko, nije gledalac u

¹ U nemačkoj literaturi iz sportskog prava može se sresti i pojam „ugovor sa gledaocem“ (Zuschauervertrag).

² Katharina Kolberg, *Der Veranstaltungsbesuchsvertrag*, Kassel, 2002., str. 21.

³ Videti Wladimir Rabinowitch, *Sports de Montagne et le Droit*, Paris, 1980., str. 181.

⁴ Hrvatski pravници zastupaju stanovište da bi organizatorom sportskog događaja trebalo smatrati lice (osobu) koja preduzima sve potrebne aktivnosti za organizovanje određenog sportskog događaja, uključujući one koje se odnose na omogućavanje odvijanja sportskog takmičenja, kao i one koje se tiču organizovanja pristupa gledalaca i osiguravanja njihovog smeštaja za gledanje sportskog takmičenja, te je odgovorna za celokupni sportski događaj, s tim da ako više lica zajedno obavlja te delatnosti, sve zajedno trebaju se smatrati organizatorom (Igor Gliha, „Izvanugovorna odgovornost za štetu nastalu u sportu“, u: *Uvod u športsko pravo*, I. Crnić i dr., Zagreb, 2009., str. 209).

⁵ Oliver Arter, „Der Zuschauer im Sport“, *Sport & Recht*, 2. Tagungsband, Bern, 2005., str. 38.

⁶ *Ibid.*, str. 39.

⁷ Reichard Eichenberger, *Zivilrechtliche Haftung des Veranstalters sportlicher Wettkämpfe*, Diss., Zürich, 1973., str. 13.

smislu ugovora o poseti sportskoj priredbi lice koje „gleda“ sportsku priredbu preko televizijskog kanala ili interneta, čak i kada je za to platio posebnu naknadu.

Ogromna većina pravnika smatra da je kod ugovora o poseti sportskoj priredbi reč o ugovoru o delu, odnosno o posebnoj podvrsti ugovora o delu – tzv. ugovoru o prikazivanju (*Schaustellungsvertrag*).⁸ U odnosu na gledaoce, sportisti imaju svojstvo pomoćnika organizatora u ispunjenju obaveza iz ugovora.⁹ Kod ligaških sportskih takmičenja isto važi i za nadležni sportski savez u čiju ingerenciju spada vođenje lige. Ugovor o poseti sportskoj priredbi sadrži bitne elemente ugovora o delu: obavezu izvršenja određenog posla (organizovanje i održavanje sportske priredbe), na jednoj strani, i obavezu isplate određene naknade (plaćanje ulaznice) na drugoj strani. Iako se ugovor o poseti sportskoj priredbi u većini slučajeva može pravno kvalifikovati kao ugovor o delu, postoje i situacije kada to ne bi bilo u potpunosti ispravno. Tako, na primer, ako gledalac želi da koristi (iznajmi) tačno određeno mesto isključivo na natkrivenoj trbini sa najboljim pogledom, onda elementi ugovora o zakupu imaju odlučujući značaj za nastanak ugovora o poseti sportskoj priredbi. Saglasnost ugovarača obuhvata tada i to da upravo određeno sedište (mesto) treba da bude predmet dugovane činidbe, zbog čega je, u ostalom, i gledalac spreman da plati odgovarajuću visoku cenu. Elementi ugovora o zakupu u vidu „zakupa određenog mesta“ imaju tada za gledaoce isti značaj kao i element doživljaja sportske priredbe. U ovim slučajevima ugovor o poseti sportskoj priredbi je po svojoj prirodi *mešoviti ugovor*, sastavljen od elemenata ugovora o delu i ugovora o zakupu.¹⁰ U savremeneom profesionalnom sportu takvi ugovori su i pravilo.¹¹

2. SADRŽINA UGOVORA

Ugovor o poseti sportskoj priredbi je uzajamno obavezujući ugovor. On, takođe, ima sve karakteristike potrošačkog ugovora. Ako se zanemare izuzetni slučajevi kada neko dobije besplatnu ulaznicu ili na drugi način dobije dozvolu da prisustvuje sportskoj priredbi bez plaćanja uobičajene cene, tipična karakteristika ugovora o poseti sportskoj priredbi je da nasuprot činidbi organizatora stoji protivčinidba gledaoce (posetioca). Glavna obaveza gledaoce je, po pravilu, da plati naknadu za posmatranje sportske priredbe (najčešće putem kupovine ulaznice), a uz to ima i brojne sporedne obaveze, uključujući i obavezu da ne ometa druge učesnike i da ih ne ugrožava. Glavna obaveza organizatora se sastoji, primarno, u organizaciji i sprovođenju određenog sportskog događaja, na određenom mestu i, po pravilu, sa

⁸ Felix Kubli, *Haftungsverhaeltnisse bei Sportveranstaltungen*, Diss., Zuerich, 1952., str. 41; Bernhard Reichert, *Grundriss des Sportrechts und des Sporthaftungsrechts*, Berlin, 1968., str. 226.

⁹ Videti H. W. Schmidt, “Anmerkungen zum Beschluss des LG Trier von 14. 7. 1960”, *Versicherungsrecht*, Nr. 4/1965, str. 97.

¹⁰ Arter, *op. cit.*, str. 68.

¹¹ O zaključenju i pravnoj prirodi ugovora o poseti sportskoj priredbi više videti: Nenad Đurđević – Miodrag Mićović – Zoran Vuković, *Ugovori u sportu*, Kragujevac, 2014.

određenim sportistima, a sekundarne obaveza se tiču obezbeđenja mesta sa koga se taj događaj može posmatrati i osiguranja bezbednosti učesnika. Organizator treba da sprovedi sportsku priredbu ne samo na sopstvenu odgovornost i u sopstveno ime nego i na sopstveni račun. Kao gospodar priredbe, organizator obuhvata (okuplja) sve činidbe i sva prava u vezi sportske priredbe.¹² Iz tog ugovora proizilazi pravo gledaoca da poseti određenu sportsku priredbu i pravo organizatora na naknadu od gledaoca za dopuštanje posmatranja sportske priredbe. Ugovor o poseti sportskoj priredbi sadrži, po pravilu, i niz drugih prava i obaveza, kako za organizatora tako i gledaoca. Ugovornim odredbama se, tako, regulišu i pitanja sigurnosti, reklamiranja (posebno zabrana tzv. ambuš marketinga), imovinske odgovornosti, kao i prava gledaoca (imajući u vidu značaj TV prenosa za komercijalnu eksploataciju sportskog događaja) da snima sportski događaj.¹³

2.1. Obaveze organizatora

Glavna obaveza organizatora je da pruži gledaocu uživanje određenog sportskog događaja, na određenom mestu i u određenom trenutku. Za gledaoca je bitno da organizator obezbedi održavanje (realizovanje, izvođenje) sportske priredbe i da mu omogući njeno posmatranje. Koliko će ona trajati, određuje se prvenstveno prema sportskim pravilima. On je svoju obavezu ispunio i kad je takmičenje trajalo samo nekoliko sekundi. Posetioci izvesnih sportskih priredbi i priželjkuju da se one okončaju baš pre “zvaničnog kraja”. Ne može se, na primer, reći da je gledalac boks-meča nezadovoljan što je ovaj završen nokautom u desetoj sekundi prve runde, iako je trebalo da traje dvanaest rundi po tri minuta. Gledalac, doduše, očekuje napetost, uzbuđenje i senzaciju, pa i pobedu svojih ljubimaca, ali ne očekuje da činidba sportista mora nužno biti vrhunskog kvaliteta i sa sigurnim rezultatom, jer zna da ona zavisi od brojnih psihičkih i fizičkih uslova, pa se, čak, i solidariše sa lošim učinkom svojih favorita.¹⁴

Gledaoca malo ili u opšte ne interesuju pripremne radnje. On plaća ulaznicu (kartu) da bi uživao u „održavanju“ sportske priredbi. Obaveza organizatora, na osnovu ugovora o poseti sportskoj priredbi, ne odnosi se na organizovanje („proizvodnju“) sportske priredbe već na „održavanje“ priredbe. S toga, gledalac je na osnovu ugovora ovlašćen da zahteva od organizatora sportske priredbe samo da se sportska priredba održi u skladu sa sportskim pravilima, i da mu omogući da joj on prisustvuje. Gledalac ne može tražiti sniženje cene ulaznice zbog lošeg kvaliteta takmičenja pošto je u tom pogledu uvek reč o subjektivnoj proceni. Organizator se obavezuje da po svom najboljem znanju, uz maksimalnu pažnju (pažnja dobrog

¹² Kolberg, *op. cit.*, str. 19-20; Kao primer se navodi uloga Međunarodnog olimpijskog komiteta u organizaciji Olimpijskih igara.

¹³ Videti, Andreas Gurovits Kohli, *Organisation und Sponsoring von Sportanlawssen*, www1.nkf.ch/de/doc/andras_a_gurovits/nkf_gurovits_spaortanlaesse.pdf

¹⁴ Videti, Jochen Fritzweiler – Bernhard Pfister – Thomas Summerer, *Praxishandbuch Sportrecht*, Muenchen, 1998., str. 267.

privrednika) i primenom sportskih pravila pripremi i realizuje određenu sportsku priredbu, ali nije predmet ugovora sa gledaocem njegova obaveza da ta priredba udovolji ukusu i željama gledaoca, odnosno da postigne upravo onaj rezultat koji gledalac očekuje.

Poseban problem predstavlja zaključenje ugovora o poseti sportskoj priredbi putem kupovine tzv. VIP ulaznica, koje podrazumevaju čitav niz usluga pored samog gledanja sportskog događaja. Očekivanja gledaoca jedne seoske utakmice i gledaoca iz VIP lože utakmice evropskog Kupa šampiona su, u pogledu pribavljenih „usluga“, s pravom, potpuno različita. Veliki klubovi u atraktivnim sportovima danas nude svojim bogatim gledaocima paket različitih usluga. Tu spada: obezbeđenje posebnog mesta na tribinama i pravo na učešće na pres konferencijama nakon utakmice, mesto za parkiranje na stadionu, ekskluzivno jelo i piće pre ili nakon utakmice i mnogi drugi ugođaji.

Savremenim organizatorima je, načelno, sasvim svejedno ko će biti gledalac sportske priredbe i koje mesto (sedište) će imati u sportskom objektu na kome se održava sportska priredba. Organizator suštinski ima dva glavna interesa: da ne dođe do prebukiranja posetilaca na stadionu i da obezbedi brz i bez zastoja ulaz na stadion. Ti ciljevi se najbolje i u potpunosti postižu izdavanjem i prodajom ulaznica (karata). Nasuprot tome, osnovni interes gledaoca je da mu organizator prepusti određeno mesto na sportskom objektu na kome se priredba izvodi sa koga može da posmatra sportska dešavanja. Cena koju plaća gledalac za ulaz na stadion upravo zato sadrži i naknadu za prepuštanje upotrebe određenog mesta (npr. stolice) na stadionu. Organizator upravo zbog toga preuzima ugovornu obavezu da gledaocu stavi na raspolaganje mesto za sedenje ili stajanje. Ukoliko je to mesto tačno određeno, onda se tu ujedno radi i o zakupu individualno određenog mesta. Za gledaoca određena sportska priredba može biti bezvredna ako ne dobije upravo ono mesto koje je izabrao i sa koga može da „uživa“ u toj priredbi. Sedenje u pozadini, odnosno u poslednjim redovima ne omogućava da se sportska priredba prati na isti način kao i posmatranje iz prednjih redova, što, razume se, utiče na ukupan nivo „uživanja“ u sportskim dešavanjima.¹⁵ Današnje sportske priredbe se, po pravilu, održavaju na sportskim objektima koji najmanje jednom delu publike nude mesta za sedenje, koja su, pak, opet, razvrstana prema položaju na tribinama i time uslovljenom kategorijom cena. Gledalac može zahtevati povraćaj dela novca kojim je platio ulaznicu ukoliko je, umesto da sedi, bio prinuđen na stajanje. Ukoliko, pak, gledalac može da bira gde će sedeti ili stajati na tribini, onda je tu reč o zakupu mesta određenog po rodu, odnosno organizator duguje gledaocu pristup jednom slobodnom mestu srednje vrste i kvaliteta.¹⁶

Prema stanovištu nemačkih pravnika, ukoliko gledalac u slučaju „prebukiranosti“ stadiona u opšte ne dobije mesto na stadionu, onda se tu protekom roka radi o naknadnoj nemogućnosti ispunjenja dugovane činidbe od strane organizatora i gledalac ima pravo da raskine ugovor i zahteva naknadu štete umesto dugovane

¹⁵ Kolberg, *op. cit.*, str. 30.

¹⁶ Goetz Schulze, „Der Zuschauervertrag“, *JURA*, Heft 7/2011, str. 484.

činidbe (par. 275. st. 1. i par. 325 BGB). S druge strane, ukoliko gledaocu samo nije obezbeđeno mesto za sedenje a on odbije mesto za stajanje, tada je u pitanju delimična nemogućnost ispunjenja dugovane činidbe, koja ovlašćuje gledaoca da u celosti raskine ugovor.¹⁷ Po našem mišljenju u ovim slučajevima bi trebalo primeniti odredbe čl. 360 – 368. Zakona o obveznim odnosima.¹⁸

Ipak, ne treba gubiti iz vida da gledalac plaća jedinstvenu cenu ulaznice koja obuhvata kao celinu kako činidbu održavanja sportske priredbe tako i činidbu prepuštanja na korišćenje određenog mesta (sedišta).¹⁹ Kod ugovora o poseti sportskoj priredbi glavna obaveza organizatora nije da preda gledaocu određenu stolicu (mesto) na upotrebu i uživanje, već da organizuje i sprovede sportsku priredbu.

Posao organizatora se sastoji u ostvarivanju određenog rada u vidu održavanja sportske priredbe.²⁰ Kod ugovora o poseti sportskoj priredbi težište leži na delatnosti, odnosno radu organizatora. Za svaku sportsku priredbu su nužne obuhvatnije organizacione pripreme da bi uopšte došlo do sportske aktivnosti. S obzirom na to da sportsku priredbu karakteriše interes šire javnosti, njega treba podstaći posebnim merama (plakate, reklama u sredstvima masovnih komunikacija, štampanje programa), i tako osigurati što je moguće veći broj gledalaca.²¹

Prema stanovištu nemačkih pravnika, u slučaju da ne dođe do održavanja sportske priredbe jer je, na primer, došlo do kvara na reflektorima ili je sportski teren u takvom stanju da se na njemu ne mogu obaviti sportske aktivnosti ili su sportisti /ekipe otkazali učešće, organizator duguje gledaocu u ovim slučajevima naknadu štete (najčešće u vidu cene ulaznice, troškova prevoza i prenoćišta) umesto dugovane činidbe, u skladu sa par. 633, 280. st. 1 i 3, 283 i 284 BGB, osim u slučaju da dokaže da ne postoji njegova krivica zbog otkazivanja (otpadanja) priredbe (par. 280. st. 1. BGB), pri čemu organizator odgovara i za krivicu svojih pomoćnika u ispunjenju (par. 278. BGB). Ukoliko je gledalac mogao da predvidi otkazivanje priredbe, onda je zahtev za naknadu troškova ili umanjen ili u potpunosti isključen. S druge strane, organizator odgovara samo za one troškove gledalaca koji su bili predvidljivi i nisu u potpunosti neuobičajeni. Iste pravne posledice postoje i u slučaju prekida sportskog takmičenja, jer je rezultat takmičenja (pobeda, poraz, vreme) bitan deo priredbe bez čijeg utvrđenja takmičenje ne poseduje nikakvu vrednost.²²

Organizator mora preduzeti i mere za obezbeđenje sigurnosti gledalaca i drugih učesnika. U kojem obimu te mere treba preduzeti, određuje se prvenstveno u zavisnosti od vrste sporta. Pojedini sportovi zahtevaju izrazito velike pripreme (auto

¹⁷ *Ibid.*, str. 487.

¹⁸ „Narodne novine“, br. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 i 29/18.

¹⁹ Kolberg, *op. cit.*, str. 29.

²⁰ Nemački pravници smatraju održavanje, odnosno realizovanje sportske priredbe rezultatom rada. To je posledica odredbe par. 631. BGB, po kojoj je za postojanje ugovora o delu bitno da se radom ili vršenjem usluge postigne određeni uspeh.

²¹ Joachim Börner, *Sportstätten – Haftungsrecht*, Berlin, 1985., str. 22.

²² Schulze, *op. cit.*, str. 487-488. Posebno je pitanje da li bi gledalac imao pravo i na obeštećenje zbog izgubljenog slobodnog vremena, slično kao u slučaju otkazivanja turističkog putovanja.

i moto trke, biciklističke trke, maratonska trčanja, skijanje i dr.). Pravilima nadležnog nacionalnog i međunarodnog granskog sportskog saveza uređuju se uslovi koje organizator mora da ispuni u pogledu objekta (prostora), opreme, stručnih i drugih radnika ukoliko želi da organizuje određenu sportsku priredbu. Granski savez je ne samo taj koji propisuje uslove nego i onaj ko primarno utvrđuje njihovu ispunjenost.

Za preuzimanje obaveze da se "osigura" bezbednost gledalaca tokom održavanja sportske priredbe nije potreban izričit sporazum sa posetiocem priredbe, već se ona smatra prećutno ugovorenom.²³ Ona obuhvata preduzimanje mera koje omogućavaju predupređenje rizika nastanka štete za učesnike i treća lica (upozorenja, isticanje zabrana, davanje obavještenja i uputstava i sl.), kao i mere kojima se na povećane rizike utiče (bezbednost sportskog objekta, ispravnost i adekvatnost instalisane i druge opreme, obezbeđenje hitne medicinske pomoći, odvijanje manifestacije u skladu sa propozicijama i dr.).

Organizator se mora brinuti o tome da posetilac može ući u sportski objekat nepovređen. Ako računa sa većim brojem gledalaca, dužan je da ulazak reguliše pomoću redara. Međutim, ukoliko oni nisu u stanju da obezbede red pri ulasku, dužan je pravovremeno pozvati policiju da mu pomogne u održavanju reda.

Značajnija je obaveza organizatora da preduzme one radnje kojima se potpuno otklanja mogućnost ugrožavanja gledalaca iz sportskog borilišta ili da se ona svede na najmanju moguću meru. To, međutim, ne znači da se svaka zamisliva mogućnost ugrožavanja mora isključiti. Koje mere zaštite gledalaca organizator treba da preduzme određuje se prema vrsti sportske priredbe i broju posetilaca i učesnika. Tu se, u načelu, može postaviti sledeće pravilo: što su veći rizici, to su veći zahtevi za odbranu od njih.²⁴ Okolnost da potrebne mere iziskuju znatne troškove, ne otklanja obavezu njihovog preduzimanja.²⁵ Organizator mora stalno voditi računa o tome da gledalac koji je platio ulaznicu, po pravilu, veruje da su preduzete sve potrebne sigurnosne mere. Njegovo se poverenje temelji na činjenici da jedino organizator poseduje tačna znanja o svojstvima sportskog objekta jer on ima iskustvo u organizovanju takvih vrsta priredbi. Pri preduzimanju zaštitnih mera, organizator mora uzeti u obzir i mogućnost da gledalac, za vreme takmičenja, pod uticajem povećanog nestrpljenja i masovne sugestije, napusti mesto koje je za njega određeno i stupi u "rizični" prostor. Njegova je dužnost da, pomoću redara i postavljenih ograda, spreči takve postupke posetilaca. Razume se, to ne isključuje procenu ponašanja povređenog gledaoca sa stanovišta krivice oštećenog.

U obavezu organizatora spada i *praćenje "stanja" u gledalištu*. Svaki gledalac mora imati dovoljno mesta, dobru vidljivost i slobodu pokreta. To podrazumeva sprečavanje ulaska na stadion većeg broja posetilaca nego što dopušta veličina samog objekta. Prema stanovištu nemačkih sudova, na 1 m kvadratni može se

²³ Videti presudu BGH, od 6. X. 1954., *Versicherungsrecht*, Nr. 1/1955, str. 21.

²⁴ Reichert, *op. cit.*, str. 228.

²⁵ Videti Georg Gaisbauer, "Zur Haftung des Veranstalters eines Autorennens gegenüber Zuschauern", *Versicherungsrecht*, Nr. 21/1955, str. 501.

smestiti da stoje četiri lica, sa dovoljnom udobnošću i slobodom pokreta.²⁶ Sastavni deo ove obaveze je i obezbeđenje reda među gledaocima na tribinama, osim ako njihov neznatan broj ne čini takvu meru izlišnom.²⁷ Pretpostavka za ispunjenje te dužnosti jeste prisustvo određenog broja obučenih redara. Ako se ukaže potreba, iz gledališta treba udaljiti one posetioce koji prave nered.

Veliki broj organizatora pokušava, u cilju smanjenja troškova, da svoju obavezu osiguranja bezbednog saobraćanja ispuni isticanjem *upozorenja na rizike svojstvene sportskoj priredbi*. Na primer, upozoravaju se gledaoci da u sopstvenom interesu zadrže bezbedno rastojanje od prostora za takmičenje. Na očigledne i tipične rizike, kao i na rizike koji se pri običnoj pažljivosti mogu saznati, ne treba upozoravati.²⁸ Mogućnost spoznaje rizika ne vrši se, pri tom, sa stanovišta opšteg životnog iskustva prosečnog čoveka, već je bitno da li su prisutni gledaoci mogli da spoznaju rizike u konkretnom slučaju i da li se oni mogu lako izbeći. U svakom slučaju, razgraničenje između rizika koji su tipični, i na koje se ne mora upozoravati, od atipičnih rizika, koji podležu obavezi upozoravanja, kao i između dužnosti upozoravanja i obaveze “delovanja na žarište rizika”, mora se uvek vršiti u zavisnosti od okolnosti konkretnog slučaja. Intenzitet rizika je, pri tom, jedan od bitnih kriterija za procenu. Upozorenja moraju biti data na takav način da ne izazovu nesporazume. Ona treba da budu uperena na konkretan rizik, jasno i energično izneta, tako da svako pažljivo lice bude u stanju da rizik izbegne, odnosno da se prema njemu ophodi sa posebnim oprezom. Za upozoravanje se mogu koristiti table sa natpisima, ili opšte poznati simboli za opasnost sa tekstualnim dodatkom koji ukazuje na konkretan izvor rizika. Tabla sa natpisom “postupanje na sopstveni rizik” nije dovoljna.²⁹ Upozorenja moraju biti postavljena na uočljivim mestima i u dovoljnom broju, da bi ih sva potencijalno ugrožena lica mogla opaziti. Međutim, ako je organizator mogao delovati na izvor rizika, dato upozorenje nije dovoljno za oslobođenje od odgovornosti. U sumnji važi načelo: uticaj na izvor rizika ima prednost u odnosu na upozorenje.

Zabranjivanje je radnja uperena prema licima kojima pretila opasnost. Dok upozorenje upućuje na oprezno ophođenje s rizikom, zabrana treba da spreči približavanje rizičnom području ili određenom izvoru rizika, pri čemu se moraju ticati konkretno rizici.³⁰ Zabrana treba da bude istaknuta tako da njenim adresatima budu potpuno očigledni rizici čija se realizacija želi sprečiti. Iz zabrane pristupa sportskom borilištu upućene gledaocima mora proizilaziti od koje vrste sportske aktivnosti rizici prete. To naročito važi za objekte čije postojanje ili prostorno pružanje (npr. golf objekti) nije nesumljivo saznatljivo za treća lica. Zabrana može biti učinjena ne samo u obliku teksta nego i određenim znacima (npr. zastavicama određene boje). Ali je pretpostavka za “netekstualne” zabrane da njihovo značenje

²⁶ . Videti presudu OLG Nuernberg od 3. III. 1955., *Versicherungsrecht*, br. 21/1955, str. 444.

²⁷ Reichert, *op. cit.*, str. 227.

²⁸ Karl Schaefer, u: J. von Staudinger, *Kommentar zum Buergerlichen Gesetzbuch mit Einfuehrungsgesetz und Nebengesetzen*, Zweites Buch, 12. Auflage, Berlin, 1986, str. 292.

²⁹ Videti Hans Stoll, *Handel auf eigenen Gefar*, Berlin, 1961., str. 273.

³⁰ Hans Joachim Martens, u: *Muenchener Kommentar zum Buergerliches Gesetzbuch*, Band 3, 2. Halbband, Muenchen, 1980., str. 1198.

adresatima bude poznato. Ukoliko se, shodno iskustvu, u konkretnom slučaju može očekivati da određena lica (npr. deca) neće shvatiti značaj zabrane i pretećih rizika, organizator mora preduzeti i dopunske mere. One mogu biti potrebne usled nedovoljne konkretnosti zabrane, kao i zbog činjenice da se izvesna zabrana “stalno” ne poštuje. U odnosu na gledaoce sportske priredbe, dodatne mere zaštite potrebne su uvek.³¹

Organizator je dužan *da otkloni i sve neuobičajene i netipične rizike sportske priredbe*. On nije obavezan da neposredno deluje na izvor rizika samo ako dužnost osiguranja bezbednog saobraćanja može ispuniti kako valja davanjem upozorenja, uputstava ili zabrana. Koje sve radnje treba da preduzme da bi na odgovarajući način uticao na povećane i atipične rizike sportske priredbe, to zavisi uvek od okolnosti konkretnog slučaja (konkretnog rizičnog stanja).

U osnovnu obavezu organizatora sportske priredbe spada i dužnost da *održava sportski objekat uključujući i prilaze njemu u bezbednom stanju*, i da učini sve što je potrebno da se instalisana oprema i uređaji (posebno protivpožarni) mogu upotrebiti u svrhe za koje su namenjeni. Svojstva sportskih objekta, uređaja i rekvizita su takve prirode da iziskuju stalan nadzor. Organizator se ne sme pouzdati u to da je objekat ispravno izgrađen, odnosno da su uređaji proizvedeni bez greške, nego mora stalno vršiti proveru da li se oni nalaze u upotrebljivom stanju. Ako sam ne raspolaže potrebnim znanjima za takav nadzor, dužan je da se koristi uslugama stručnjaka. Organizator se posebno ne sme pouzdati u to da je u nekom ranijem vremenu, na istom objektu i sa istim uređajima, već organizovao sportske priredbe. On mora prekontrolisati da li objekat i uređaji još uvek odgovaraju važećim sportskim pravilima i opštepriznatom stanju sigurnosne tehnike. U konkretnom slučaju može se pokazati potrebnim da se prvobitno ispravno stanje prilagodi novim sigurnosno-tehničkim saznanjima.³² Kriterijum za procenu može biti broj učesnika priredbe i broj očekivanih posetilaca, njihove sposobnosti i znanja, kao i “prirodna” rizičnost dotičnog sportskog objekta (na primer, strelišta iziskuju izuzetno visok nivo nadzora), odnosno uređaja (na primer, bolidi formule jedan). Ako postoji opasnost da se za vreme priredbe promeni “stanje” sportskog objekta, kontrolu treba preduzimati u kraćim vremenskim razmacima, i to od početka do kraja takmičenja. Kada se radi o opasnosti od iznenadnih vremenskih nepogoda, kontrolu treba vršiti tako pažljivo, stručno, utemeljeno i delotvorno da je prema ljudskim merilima realizovanje rizika isključeno.³³ Ukoliko prilikom kontrole pronade neki nedostatak, organizator je obavezan da ga pre početka priredbe neodložno otkloni (na primer, da popravi uređaj, da zakrpi rupu u ogradi). To važi i kad je priredba u toku. Nedostaci koji se ne daju odmah otkloniti, moraju se, što je moguće pre, “neutralisati”. Koliko se vremena može ostaviti organizatoru u tu svrhu, zavisi, pre svega, od stepena rizika. U načelu, on ima na raspolaganju “kratko” vreme. Hitnost

³¹ Christian Bar, *Verkehrspflichten – Richterliche Gefahrsteuerungsgebote im deutschen Deliktsrecht*, Cologne, Berlin, Bonn, 1980., str. 57.

³² Videti, Boerner, *op. cit.*, str. 283.

³³ Videti, Fritzweiler, *op. cit.*, str. 124.

postoji naročito u slučaju kad pomoćne mere nisu moguće, odnosno kad se one ne mogu blagovremeno preduzeti, ili ako postoje znatni rizici da do udesa dođe. U takvim slučajevima, organizator mora odmah ukloniti rđave uređaje, zatvoriti pristup objektu, a po potrebi i prekinuti priredbu.³⁴

Organizator je dužan da gledaoce *zaštiti i od rizika same sportske aktivnosti* koju posmatraju. Za to je nebitno da li je gledalac platio ulaznicu ili ne, čak i kad je bio dužan da je plati. Organizator priredbe mora stalno paziti da li se sportska aktivnost odvija u skladu sa sportskim pravilima i u dozvoljenim okvirima i da li je obezbeđena potrebna sigurnost svih učesnika sportske priredbe, uključujući i gledaoce. Na primer, na auto-moto trkama mora se staza tako blokirati da gledaoci ne mogu na nju stupiti.³⁵ Treba, međutim, voditi računa da se obaveza organizatora da zaštiti "gledaoce" ne ograničava na rizike vezane za dotični sport. U tom pogledu je interesantan slučaj koji je presudio nemački Reichsgericht, još 1938. godine.³⁶ Na biciklističkoj sportskoj priredbi više gledalaca je preskočilo preko ograde objekta, svojevolski uzelo bicikle iz boksova i vozili se na njima više krugova. Pri tom je došlo do sudara sa jednim drugim gledaocem, koji je smrtno povređen. Sud je potvrdio odgovornost organizatora priredbe, konstatujući da se obaveza preduzimanja mera "izolacije" gledalaca ne ograničava samo na sportsku aktivnost.

Zaštita gledalaca od rizika sportskih aktivnosti koje se izvode tokom sportske priredbe tesno je povezana sa rizicima koji postoje u slučaju nedovoljnog razmaka između gledalaca i mesta za takmičenje, ili nepostojanje, odnosno manjkavost ograde između njih. Iz ove okolnosti proizilazi i obaveza organizatora *da tribine i mesta za gledaoce udalji od borilišta na bezbedno rastojanje i postaviti zaštitne ograde*. Shodno iskustvu, organizator ima dve mogućnosti da ispuni ovu obavezu. Prvo, najjednostavnije je da razmak između gledalaca i sportista izabere tako da ugrožavanje od dotične vrste sporta bude, u načelu, isključeno. Doduše, ako se opredeli za ovo rešenje, on mora pomoću prepreka ili službe obezbeđenja osigurati da gledaoci ne mogu prići u neposrednu blizinu sportskog dešavanja. Drugi način na koji se može preduprediti ugrožavanje gledalaca se sastoji u tome da se ograđivanje objekta izvede tako što se gledaoci ne štite "distancom" od sportskog dešavanja, nego pomoću ograda, koje istovremeno postaju i odbrambeni štiti. Razume se, u ovom slučaju, ograda mora biti tako urađena da može izdržati preteća opterećenja, jer se gledalac može pouzdati u njenu stabilnost. Kod sportova i priredbi na kojima se razvijaju velike brzine (skijanje, auto-moto trke i sl.) rizici teških povreda gledalaca su toliki da njihova zaštita ima primarni značaj za delatnost organizatora, tim pre što on ne može čvrsto kontrolisati ponašanje sportista.³⁷ Interesovanje gledalaca da "iz blizine" uživaju u veštini sportista (vladanje tehnikom i sl.) ne oslobađa organizatora obaveze da ih drži izvan rizičnog područja. Na primer, kod ski skokova

³⁴ Videti, Boerner, *op. cit.*, str. 72.

³⁵ Videti, Guenter Schlegelmilch, *Der Haftpflichtprozess*, 20. Auflage, Muenchen, 1990., str. 348.

³⁶ Videti presudu od 10. VIII. 1938., *Juristische Wochenschrift*, br. 43-44/1938, str. 2737.

³⁷ Videti presudu BGH od 19. X. 1959., *Versicherungsrecht*, Nr. 1/1960, str. 22.

organizator mora računati s tim da skakaču let može ne uspjeti, te da postoji opasnost da se pri padu sudari sa gledaocima i povredi ih.³⁸

Što se tiče obaveze organizatora priredbe da *gledaoce zaštititi od "letećih" sportskih rekvizita ili izletanja učesnika sa staze*, pravni pisci nemaju jedinstven stav o tome dokle sežu njene granice. Razlike postoje naročito između evropskih i anglo-američkih pravnika.

Evropski pravници smatraju da se gledalac, u načelu, može pouzdati u to da je zaštićen od rizika koji uobičajeno prate sportsku aktivnost.³⁹ Koje mere konkretno treba preduzeti, zavisi od okolnosti u kojima se priredba održava i od vrste sporta, a pre svega od intenziteta i učestalosti rizika koji prete gledaocima, ali i od finansijske "opteretljivosti" organizatora. Organizator mora računati s tim da gledalac pod uticajem masovne sugestije prekorači prostor koji je za njega određen, ukoliko nije odgovarajućim merama u tome sprečen.⁴⁰ Anglo-američki pravници postavljaju, međutim, organizatoru blaže zahteve u pogledu zaštite gledalaca od letećih sportskih rekvizita. Američki pravници su mišljenja da organizator nije "garant" za sigurnost gledalaca priredbe. Od rizika koji prete, na primer, od bačenih i udarenih lopti ili "letećih" palica (bejzbol), organizator treba postavljanjem providnih ograda da štiti, samo one gledaoce koji žele takvu zaštitu i koji se nalaze u neposrednoj blizini sportskog borilišta. Zaštita ostalih gledalaca nije obavezna, budući da mnogi posmatrači više žele da sede tamo gde njihovom pogledu ne smeta ograda. Šta više, organizator nije dužan da postavi "zaštićena sedišta" ni za sve gledaoce koji to žele. Njegova dužnost prestaje kada na taj način zaštititi onaj broj gledalaca za koje bi bilo razumno očekivati da će tražiti takva sedišta, na običan dan i pri razumnoj poseti.⁴¹

Obaveza zaštite gledalaca traje ne samo za vreme takmičenja nego i za sve vreme od otvaranja stadiona do njegovog zatvaranja. Preduzimanje posebnih mera zaštite naročito je potrebno ako su i gledaoci i sportisti upućeni na isti prilaz, odnosno izlaz stadiona.⁴²

Organizator, konačno, treba da preduzme i sve *potrebne sigurnosne mere za sprečavanje nasilja i nedoličnog ponašanja na sportskoj priredbi* kako bi se sprečili i otklonili rizici ugrožavanja i nastanka štete za gledaoce putem akata nasilja od strane durgih učesnika sportske priredbe. U Republici Hrvatskoj, kao i u mnogim drugim zemljama, te mere su i posebno regulisane zakonom usmerenim na sprečavanje nasilja i nedoličnog ponašanja na sportskim priredbama.⁴³ Tako

³⁸ Videti, Erich Kuennell, „Verkehrssicherungspflicht auf Skipisten und Tourenabfahrten“, *Oesterreichisches Juristen Zeitung*, Nr. 1/1983, str. 11.

³⁹ Videti presudu BGH od 26. XI. 1974., *Neue Juristische Wochenschrift*, Nr. 12/1975, str. 533.

⁴⁰ Videti, Herbert Rueth, *Rechtsprobleme des Skilaufs als eines Volks- und Massensports*, Diss., Regensburg, 1969., str. 110. Nemački pravници smatraju da kada su u pitanju fudbalske utakmice, organizator fudbalskog meča nije obavezan da preduzima posebne mere zaštite gledalaca od lopti koje mogu izleteti u publiku (Videti, H. W. Schmidt, Anmerkung zum Beschluss des LG Trier vom 14. VII. 1960., *Versicherungsrecht*, Nr. 4/1965, str. 97).

⁴¹ Videti, *American Jurisprudence*, Second edition, V. 4, 1962., str. 193.

⁴² Videti presudu BGH od 29. X. 1974., *Versicherungsrecht*, Nr. 6/1975, str. 133.

⁴³ Zakon o sprečavanju nereda na sportskim natjecanjima, „Narodne novine“, br. 117/03, 71/06, 43/09 i 34/11.

je prema članku 5. Zakona o sprečavanju nereda na športskim natjecanjima, organizator športskog natjecanja dužan procijeniti mogućnosti izbijanja nereda i nasilja na športskom natjecanju i poduzeti mjere radi njihovog sprečavanja i suzbijanja, propisane ovim Zakonom i drugim zakonima i propisima za njihovo provođenje, te propisima međunarodnih i domaćih športskih saveza i drugih športskih udruga više razine. Organizator športskog natjecanja u procjeni opasnosti od nereda i nasilja i ocjeni potrebnih mjera za njihovo sprečavanje i otklanjanje dužan je surađivati s nadležnim policijskim tijelom i osigurati dovoljan broj osoba, uključujući i policijske službenike, na prostoru športskog objekta i u njegovoj neposrednoj blizini, radi provođenja mjera sigurnosti športskog natjecanja. Kada je za vrijeme održavanja športskog natjecanja došlo do protupravnog ponašanja gledatelja u većem opsegu, službene osobe organizatora koje vode natjecanje dužne su privremeno ili trajno prekinuti športsko natjecanje. Mere koje organizator treba da preduzme su posebno usmerene na organizovanje odgovarajuće redarske službe, sa dovoljnim brojem redara i na obezbeđenje da se sportska priredba (sportsko natjecanje) održi u odgovarajućem sportskom objektu.⁴⁴ S druge strane, obaveze na sprečavanju nereda imaju i gledaoci. Tako je prema Zakonu o sprečavanju nereda na športskim natjecanjima propisano da se gledatelj za vrijeme dolaska na športsko natjecanje, tijekom športskog natjecanja i nakon odlaska sa športskog natjecanja, ne smije protupravno ponašati. Gledatelju koji se protupravno ponaša zabranit će se i spriječiti dolazak na športsko natjecanje, udaljiti će se iz športskog objekta i iz okolice športskog objekta ili mjesta održavanja športskog natjecanja (čl. 24). Šta sve, pak, predstavlja protupravno ponašanje gledatelja, utvrđeno je člankom 4. Zakona o sprečavanju nereda na športskim natjecanjima.

2.2. Obaveze gledaoca

Osnovna obaveza gledaoca je da plati naknadu za prisustvo sportskoj priredbi, u vidu plaćanja ulaznice. Međutim, pored te obaveze, gledalac ima i brojne sporedne obaveze. One najvećim delom proističu iz same prirode ugovora o poseti sportskoj priredbi, a dobrim delom su i precizirane putem opštih uslova organizatora za prodaju ulaznica (karata), koji zaključenjem ugovora o poseti sportskoj priredbi putem kupovine ulaznice postaju sastavni deo ugovora. U praksi su upravo u tim opštih uslovima nabrojane brojne sporedne obaveze gledaoca u vezi prisustva sportskoj priredbi za koju je kupio kartu. Većinom se te obaveze dodatno proširuju i konkretizuju i dužnošću gledaoca da poštuje pravila reda na sportskom objektu na kome se sportska priredba odigrava kao i zabrane i zapovesti utvrđene sportskim pravilima nadležnog sportskog saveza.⁴⁵ Na primer, prema opštih uslovima za prodaju karata (ulaznica) Fudbalskog kluba Bajern Minhen,⁴⁶ svako ko poseduje

⁴⁴ Videti čl. 6-23. Zakona o sprečavanju nereda na športskim natjecanjima.

⁴⁵ Videti, Marvin Straub, „Zur vertraglichen Haftung eines Stadionbesuchers“, *Zeitschrift fuer das Juristische Studium*, Nr. 3/2017, str. 358.

⁴⁶ https://tickets.fcbayern.com/internetverkauf/AGB/de/FCB_AGB_Ticket.pdf

ulaznicu obavezan je da se na stadionu ponaša tako da ne oštećuje ili ugrožava pravna dobra kluba, igrača, gledalaca i svih drugih lica koja su na stadionu prisutna tokom utakmice. U slučaju jednokratnog ili ponovljenog prekršaja ove obaveze, klub i njegova redarska služba su ovlašćeni da od gledaoca koji ima ulaznicu oduzmu bez naknade svaki nedozvoljen predmet, kao i da mu bez nadoknade uskrate pristup na područje stadiona i/ili mesto održavanja utakmice kao i da ga udalje sa tih mesta.

Među sporednim obavezama gledaoca od posebnog značaja je obaveza koje zabranjuje gledaocu da se ponaša na način da ometa ili oštećuje organizatora, to jest da čini bilo šta što bi moglo naštetiti organizatoru, kao drugoj ugovornoj strani, ili narušiti nesmetani tok sportske priredbe i ugroziti sigurnost drugih učesnika. Neometano odvijanje sportske priredbe spada u glavne interese organizatora ali je u isto vreme i u interesu svih gledalaca, pošto oni upravo očekuju da će neometano moći da „uživaju“ u sportskim dešavanjima na sportskoj priredbi. Ova obaveza dobija u savremenom sportu poseban značaj u svetlu disciplinskih kazni koje nadležni sportski savezi izriču organizatorima sportskih priredbi zbog „propusta u organizaciji“ (novčane kazne, igranje određenog broja utakmica bez publike, delimično zatvaranje stadiona za gledaoce i dr.), a u vezi nedopuštenog ponašanja gledalaca tokom sportske priredbe, kao što je to, na primer, u slučaju kod korišćenja zabranjenih pirotehničkih sredstava.

Jedno od pitanja koje se s tim u vezi postavlja jeste da li organizator može da zahteva od gledaoca da mu naknadi štetu koju je pretrpeo usled toga što je morao da plati nadležnom sportskom savezu određeni novčani iznos na ime kazne zbog nasilničkog ili nedoličnog ponašanja određenog gledaoca ili izgubljenu dobiti usled zabrane igranja pred domaćom publikom (igranje utakmice bez gledalaca, igranje utakmice izvan sedišta kluba i dr.).⁴⁷ Nemački Savezni vrhovni sud je u svojoj presudi od 22. septembra 2016. godine dao potvrđan odgovor na ovo pitanje, potvrđujući postojanje obaveze gledalaca fudbalske utakmice koji su bacali petarde na utakmici da nadoknade štetu fudbalskom klubu koji je kao organizator utakmice morao da plati novčanu kaznu izrečenu od strane fudbalskog saveza.

Spor pred Zemaljskim sudom u Kelnu je pokrenuo Fudbalski klub Keln, zahtevajući od tuženog gledaoca da mu nadoknadi štetu nastalu bacanjem petarde tokom utakmice održane 9. februara 2014. godine (2. Savezna liga) protiv Sportskog kluba Paderborn 07, na kojoj je FK Keln bio domaćin i organizator utakmice. Tuženi je tokom drugog poluvremena utakmice bacio upaljenu petardu (pirotehničko sredstvo) sa vrha severne tribine na donji deo tribine sa gledaocima, koja je nakon detoniranja povredila sedam gledalaca. Zbog tog događaja, ali i ranija četiri slučaja na drugim utakmicama, Disciplinski sud Nemačkog fudbalskog saveza kaznio je FK Keln disciplinskom novčanom kaznom u visini od 50.000 evra, kao i sa dodatnih 30.000 evra koje klub mora upotrebiti za projekte i mere usmerene na prevenciju

⁴⁷ Prema stanovištu hrvatskih pravnika, šteta koju prouzroče gledatelji sportskih događaja organizatorima se ne bi mogla svrstati u kategoriju sportskih šteta, jer ona nije prouzročena u sportskom nadmetanju i nije povezana sa sportskim pravilima određenog sporta, pa se za takve štete odgovara prema općim pravilima odgovornosti za štetu (Igor Gliha, „Izvanugovorna odgovornost za štetu nastalu u sportu“, u: *Sportsko pravo*, urednik Hrvoje Kačer, Split, 2018., str. 255).

nasilničkog ponašanja gledaoca kao i otkrivanje konkretnih počinitelja nedopuštenih ponašanja.

Klub je platio izrečene novčane kazne i podneo je tužbu protiv određenog gledaoca za naknadu štete u visini od 30.000 evra. Zemaljski sud u Kelnu je presudio u korist kluba.⁴⁸ Prema stanovištu suda, između kluba i tuženog je posetom stadionu nastao obligacioni odnos u smislu par. 280. st. 1. Građanskog zakonika (odgovornost u slučaju delimične nemogućnosti dugovane činidbe). S druge strane, između stranaka postoji u svakom slučaju i obligacioni odnos sličan ugovoru u smislu par. 311. st. 2. Građanskog zakonika već na osnovu same posete utakmici, koji zasniva uzajamne obaveze na zaštitu i uzimanje u obzir prava, pravnih dobara i interesa druge strane u smislu par. 241. st. 2. Građanskog zakonika. Gledalac koji je detonirao petardu na tribinama stadiona povredio je na težak način ove obaveze. To što takve obaveze nisu izričito regulisane u pravilima ponašanja na stadionu koja su bila istaknuta na svim ulazima, ne igra nikakvu ulogu. Paljenje petarde ili nekog drugog pirotehničkog sredstva i bacanje takvih predmeta na druga lica predstavlja i bez izričitog regulisanja tešku povredu od strane gledaoca obaveze iz par. 241. st. 2. Građanskog zakonika da uzima u obzir (poštuje) prava i interese druge strane u obligacionom odnosu. Za vreme posete utakmici (stadionu), gledalac je obavezan da pazi na druge gledaoce. Zbog toga, kazna koju je klub platio na osnovu odluke disciplinskog suda saveza može da se u visini plaćenog iznosa „prevali“ na gledaoca.

Međutim, po žalbi tuženog gledaoca, Viši zemaljski sud u Kelnu je tužbu odbacio, smatrajući da je tuženi gledalac doduše povredio svoje obaveze u vezi ponašanja tokom utakmice paljenjem i bacanjem petarde ali da, iako između kršenja obaveza gledaoca i plaćanja novčane kazne od strane kluba postoji adekvatna kauzalna veza, ne postoji potrebna povezanost između nastale štete po klub i povrede obaveza od strane tuženog gledaoca. Obaveza na naknadu štete je ograničena zaštitnim ciljem norme kojom je utvrđena neka obaveza. Pošto nametanje klubu kazne saveza ne potpada pod zaštitni cilj povređenih ugovornih obaveza od strane gledalaca, to klub ne može zahtevati naknadu štete od tuženog gledaoca.⁴⁹

Protiv presude Višeg zemaljskog suda podneta je revizija Saveznom vrhovnom sudu, koju je sud prihvatio i vratio predmet Višem zemaljskom sudu na ponovno odlučivanje kako bi se proverila ispunjenost ostalih pretpostavki za naknadu štete. Prema stanovištu Saveznog vrhovnog suda Nemačke, svaki gledalac ima obavezu na ponašanje kojim neće ometati odvijanje fudbalske utakmice. Prekrši li on tu obavezu paljenjem i bacanjem petarde, tada on mora i da odgovara za štete koje iz toga proisteknu i da ih nadoknadi. To važi i u odnosu na novčane kazne koje je klubu izrekao Nemački fudbalski savez. One su upravo i izrečene zbog ometanja

⁴⁸ LG Köln - Urteil vom 8. April 2015 - 7 O 231/14, <https://www.rechtsindex.de/recht-urteile/4978-1g-koeln-urteil-7-o-231-14-nach-boellerwurf-muss-fussballfan-verbandsstrafe-uebernehmen>.

⁴⁹ OLG Köln - Urteil vom 17. Dezember 2015 - 7 U 54/15, <http://www.rechtsindex.de/recht-urteile/5366-boellerwurf-muss-fussballfan-30-000-euroverbandsstrafe-uebernehmen>.

sportske priredbe od strane gledaoca. Pravila sportskog saveza služe u istoj meri kao i obaveze iz ugovora o poseti sportskoj priredbi sprečavanju ometanja utakmice.⁵⁰

I prema shvatanju švajcarskih pravnika, ukoliko je klub bio domaćin utakmice, onda se on može pozvati na odredbe obligacionog prava o ugovornoj odgovornosti u slučaju da je platio kaznu izrečenu od strane saveza zbog ponašanja gledaoca. Svaki gledalac (navijač) zaključuje za klubom domaćinom ugovor o poseti sportskoj priredbi, koji pored glavne obaveze na plaćanje ulaznice ima i sporedne obaveze, kakva je, na primer, obaveza poštovanja pravila ponašanja na stadionu. Povredi li gledalac takvu sporednu obavezu i nastane li zbog toga za klub šteta, klub može prema pravilima o ugovornoj odgovornosti (čl. 97 i sledeći Zakona o obligacijama) zahtevati naknadu štete. U takvim okolnostima, šta više, važe pravila o solidarnoj odgovornosti gledalaca koji su učestvovali u prouzrokovanju štete, i klub može da bira od kog gledaoca će da traži nadoknadu celokupno nastale štete. Pravom na naknadu štete je obuhvaćena i svaka druga šteta koja je za klub nastala.⁵¹

Kao i organizator i gledaoci imaju obaveze na sprečavanju nereda na sportskoj priredbi. Tako je, na primer, prema Zakonu o sprečavanju nereda na športskim natjecanjima Hrvatske propisano da se gledatelj za vrijeme dolaska na športsko natjecanje, tijekom športskog natjecanja i nakon odlaska sa športskog natjecanja, ne smije protupravno ponašati. Gledatelju koji se protupravno ponaša zabranit će se i spriječiti dolazak na športsko natjecanje, udaljiti će se iz športskog objekta i iz okolice športskog objekta ili mjesta održavanja športskog natjecanja (čl. 24). Šta sve, pak, predstavlja protupravno ponašanje gledatelja, utvrđeno je člankom 4. Zakona o sprečavanju nereda na športskim natjecanjima.

⁵⁰ BGH, Urteil vom 22. September 2016 - VII ZR 14/16, <http://juris.bundesgerichtshof.de/cgi-bin/rechtsprechung/document.py?Gericht=bgh&Art=en&nr=76462&pos=0&anz=1>.

⁵¹ Videti, <https://fanarbeit-stgallen.ch/downloads/merkblattfansicht.pdf>.

CONTENT OF THE CONTRACT ON ATTENDING SPORTING EVENT

Attendance of spectators is usual phenomenon at every sporting event, it may be expected in contemporary sport or it actually exists. Sporting event spectator enters into a contract with organiser by purchasing ticket in order to attend sporting event creating relation based on so-called contract on attending sporting event. The terms of this contract gives rise to organiser's contractual obligation to enable a spectator to watch sporting event safely from numbered seat or standing area at his/her own choice inside the sport facility. On the other hand, a spectator is obliged to pay certain ammount of money as compensation for sporting event attendance by purchasing ticket. General terms of the contract on attending sporting event involve organiser's obligation to enable spectator enjoying a sporting event at specific time and in certain place and a spectator should pay monetary compensation for that. In this paper, the author considers the rights and obligations of both contractual parties (organiser and spectator) from the contract on attending sporting event. Particular attention is paid to organiser's contractual obligations to ensure safety of a spectator during sporting events, having in mind that modern sporting events are followed, not only by numerous risks derived from the very nature of sporting activity, but also the fact of gathering large number of people in one place and huge risks that spectators may be exposed by violent and hooligan behavior of fan groups.

Key words: *sport, sporting events, spectators, sporting event organiser, contract on attending sporting event, safety of spectators*